

الأدوار (فی الموسيقى)

صفی الدین عبدالمؤمن بن یوسف بن فاخر الارموی

(۶۱۳؟ - ۶۹۳ هـ.ق)

محفوظ در مجموعه لورنس جی. شوئبرگ

کتابخانه دانشگاه پنسیلوانیا

به اهتمام

ایمان عیسی

www.ketab.ir

سرشناسه: صفی‌الدین ارموی، عبدالمومن بن یوسف، ۴۶۱۳-۴۶۹۳ ق.

عنوان برارداسی: الادوار (فی الموسیقی)، فارسی

عنوان و نام پدیدآور: صفی‌الدین عبدالمؤمن بن یوسف بن فاخرالارموی؛ به اهتمام ایمان‌رئیی

مشخصات نشر: تهران: نشر سولار، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص. - صور رنگی، جدول.

فروست: انتشارات سولار؛ ۱۰۲ - مجموعه متون؛ ۲.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۹۸-۰۳-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه

موضوع: موسیقی - ایران - متون قدیمی تا قرن ۱۴

موضوع: Music -- Iran -- Early works to 14th century

شناسه افزوده: رئیی، ایمان، ۱۳۶۰ -، مصحح

رده‌بندی کنگره: ML۳۴۴/۲ ص ۷ الف ۸ ۱۳۹۷

رده‌بندی دیویی: ۹/۷۸۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۲۹۱۵۴

انتشارات سولار

انتشارات سولار

از مجموعه‌ی متون / ۲، شماره نشر / ۱۲۲

الأدوار (فی الموسیقی)

صفی‌الدین عبدالؤمن بن یوسف بن فاخر الارموی

محفوظ در مجموعه لورنس جی. شونبرگ

کتابخانه دانشگاه پنسیلوانیا

اهتمام: ایمان رئیسی

مدیر اجرایی: فاطمه اقبالی

مدیر چاپ: فرهنگ حسن‌زاده

محرر هنری: پژمان گلپور

چاپ ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ: هوزنر ۱۲۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۹۸-۰۳-۹

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

همه حقوق مادی و معنوی این اثر در اختیار نشر سولار بوده و نقل و چاپ تمام یا بخشی از آن مطلقاً ممنوع و رسمی و کتبی از ناشر می‌باشد و استفاده غیرقانونی از آن پیگرد قانونی دارد.

آدرس: ایران‌شهر جنوبی، پلاک ۳۱، طبقه ۳، واحد ۱۱. تلفن: ۷۷۵۵۸۴۳۸-۷۷۵۵۸۴۳۸-۸۸۳۴۲۶۳۶-۷۷۵۵۸۴۳۸-۷۷۵۵۸۴۳۸

soolarpub@gmail.com

فهرست

۷	پیشگفتار مصحح
۹	درباره‌ی مؤلف رساله
۱۴	نسخه‌های الادوار
۱۶	درباره نسخه
۱۸	رسم الخط نسخه
۲۱	دیباجه‌ی مؤلف
۲۵	فصل اول
۲۵	در تعریف نغمه و بیان حدت و ثقل
۲۷	فصل دوم
۲۷	در تقسیم دست‌ها
۲۹	فصل سوم
۲۹	در تعریف ابعاد
۳۳	فصل چهارم
۳۳	در اسبابی که موجب تاخر نامه بود
۳۵	فصل پنجم
۳۵	در تألیف نغمات ملائیم
۳۹	فصل ششم
۳۹	در ادوار و نسبت‌های آن که چگونه باشد
۴۱	دایره‌ی اوّل
۴۲	دایره‌ی دوم
۴۳	دایره‌ی سیم
۴۴	دایره‌ی چهارم
۴۵	دایره‌ی پنجم
۴۶	دایره‌ی ششم
۴۷	جدول ادوار (۱)
۴۸	جدول ادوار (۳)
۴۸	جدول ادوار (۴)
۵۳	فصل هفتم
۵۳	در حکم اصطخاب دو وتر و زیادت بر آن
۵۵	فصل هشتم
۵۵	در ذکر تسویه‌ی اوتار عود و استخراج آن
۵۷	فصل نهم
۵۷	در اسامی دورهای مشهور
۵۹	ادوار عشاق

۶۰	ادوار نوا
۶۱	ادوار بوسلیک
۶۲	ادوار راست
۶۳	ادوار حسینی
۶۴	ادوار حجازی
۶۵	ادوار راهوی
۶۶	ادوار زنگوله
۶۷	ادوار عراق
۶۸	ادوار اصفهان
۶۹	ادوار زیرافکند
۷۰	ادوار بزرگ
۷۳	فصل دهم
۷۳	در اشتراک میان نغمه‌ها - ادوار
۷۵	فصل یازدهم
۷۵	در طبقات ادوار
۷۸	فصل دوازدهم
۷۸	در اصطخاب غیر معهود
۸۰	فصل سیزدهم
۸۰	در ایقاع
۹۰	فصل چهاردهم
۹۰	در تأثیر نعمات
۹۱	فصل پانزدهم
۹۱	در کیفیت مباشرت عمل
۹۵	انجامه
۹۶	کتاب نما
۹۸	نسخه‌های خطی

پیشگفتار مصحح

خواننده و همراه گرامی، آنچه در این کتاب فراروی شماست بازنویسی و تصحیح یکی از نسخه‌های ترجمه شده برجای مانده و بدست آمده از رساله‌ی «الادوار» صفی‌الدین ارموی، موسیقیدان بزرگ ایرانی ساکن در قرن هفتم هجری و همه‌ی اعصار است. این نسخه در سال ۸۱۵ ه.ق استنساخ شده است و اکنون در کتابخانه دانشگاه پنسیلوانیا نگهداری می‌شود. در باب خوانش، بازنویسی و تصحیح هر گونه خطی، خطی، زنده‌یاد احسان یارشاطر در توضیح کتاب «همان‌نامه‌ی بخارا» (تاریخ پادشاهی ساسانی) که به اهتمام منوچهر ستوده تصحیح شده است، چنین بیان می‌دارد که: «خواندن نسخ خطی علت انهایی که در خط ما وجود دارد و هم به سبب کهنگی و فرسودگی نسخ غالباً دشوار است. در نسخ قدیمتر چون نقطه کمتر بکار می‌رود، کار از اینهم دشوارتر است. کاتبان نسخ هر چند عموماً خوش‌نویسند، دقیق یا عالم نیستند و از اینرو در کار آنها سهو و لغزش فراوان است. ازین گذشته در تحریر تازه‌ای اثر اصلی اندکی تغییر می‌پذیرد و کاتب گاه بخطا و گاه بگمان خود برای اصلاح، چیزی می‌افزاید یا می‌کاهد. نسخ خطی بعضی آثار یحدهی متفاوت است که گویی هر یک تألیف دیگری است پس کار مصحح که باید اثر اصلی نویسنده را از مجموعه‌ی نسخی که در اختیار دارد تشخیص دهد و غبار تغییر و تصرفی را که بگذشت ایام بر چهره‌ی عبارات آن نشسته است پاک کند، و گذشته از دایمی و تبحر محتاج دقت و بردباری و حوصله‌ایست که از همه کس ساخته نیست. اگر تنها یک نسخه در دست باشد عموماً خواندن و فهمیدن اثر است که مشکل مصحح محسوب می‌شود» (۱۳۵۵، ص ۶).

تمامی نکاتی که آن استاد فقید در سطور بالا بیان نموده‌اند، برای نگارنده در تصحیح نسخه حاضر قابل لمس و مشاهده و اشاره بوده است. از اشتباهاتی که کاتب نسخه در کتابت برخی ابعاد و نغمات داشته؛ که صورت صحیح‌شان در درون [] آمده است و همچنین جافتادگی برخی نغمات و ابعاد که با مقابله با دیگر نسخه‌های موجود از رساله‌ی الادوار در کتابخانه‌های جهان و نسخه‌های تصحیح شده و به چاپ رسیده از الادوار صفی‌الدین مرتفع گردیده‌اند؛ آنها نیز درون [] آورده شده است. نسخه بازنویسی شده به دفعات مورد خوانش و بازبینی با اصل نسخه خطی قرار گرفته است تا از هر گونه سهو و خطایی مبرا باشد. نگارنده بر این امر واقف و آگاه‌ست که وجود

زلزل و خلل در فعلِ آدمی امری است اجتناب‌ناپذیر، از این رو چشم امید دارد که خوانندگان امروزی و آینده‌گان با دیده‌ی نقّادانه در آن بنگرند و در تصحیح و تکمیل آن سعی مشکور نمایند.

www.ketab.ir